

Vysoká škola: strojní a textilní

Katedra: sklář. a keram. strojů

Fakulta: strojní

Školní rok: 1980/81

DIPLOMOVÝ ÚKOL

pro Romana V i n š e

obor 23-21-8 stroje a zařízení pro chemický, potravinářský
a spotřební průmysl

Protože jste splnil..... požadavky učebního plánu, zadává Vám vedoucí katedry ve smyslu směrnice ministerstva školství a kultury o státních závěrečných zkouškách tento diplomový úkol:

Název tématu: Výpočet pevnosti skleněného obalu.

Pokyny pro vypracování:

1. Seznámení se současnými a perspektivními způsoby výroby skleněných obalů.
2. Seznámení s teorií výpočtu tenkých skořepin středově souměrných.
3. Výpočet napjatosti, která vzniká ve spodní části láhve EVRO při vnitřním přetlaku se zřetelem na tloušťku stěny láhve.
4. Zhodnocení technické a ekonomické důležitosti zadaného úkolu.

Pro účely přelomu se řadí tento úkol
k úkolům pro státní závěrečné zkoušky
v oboru strojní a textilní průmysl
a spotřební průmysl.

V. VYSOKÁ ŠKOLA STROJNÍ A
TEXTILNÍ
Knihovna
Č. 1, STUDENT
Č. 461 17

Rozsah grafických laboratorních prací: cca 40 stran textu včetně příslušných výpočtů a grafů.

Rozsah průvodní zprávy:

Seznam odborné literatury:

Gorbatov N., Valenta J.: Statika skořepin a skořepinových konstrukcí, SNTL 1972
Placák V., Kunc J.: Výpočet napjatosti skořepin, SNTL 1966
Prošek A.: Výpočet dimenzí láhví z plastů, diplomová práce 1977

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Jitka Kvapilová

Konsultanti:

Ing. Křivánková, Sklo Union Teplice

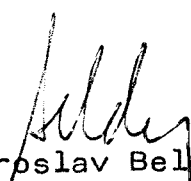
Datum zahájení diplomové práce:

15. 9. 1980

Datum odevzdání diplomové práce:

12. 6. 1981

L. S.

Doc. Ing. Jaroslav Belda, CSc.,
Vedoucí katedry

Doc. RNDr. Bohuslav Stříž, CSc.
Děkan

VYSOKÁ ŠKOLA STROJNÍ A TEXTILNÍ V LIBERCI
NOSITELKA ŘÁDU PRÁCE

FAKULTA STROJNÍ

Obor 23 - 21 - 8

**Stroje a zařízení pro chemický, potravinářský
a spotřební průmysl**

Zaměření

sklářské a keramické stroje

Katedra sklářských a keramických strojů

VÝPOČET PEVNOSTI SKLENĚNÉHO OBALU

ROMAN VINEŠ

Vedoucí práce: Ing. Jitka Kvapilová, VŠST Liberec

Konsultant: Ing. Křivánková, Sklo Union Teplice

Rozsah práce a příloh

Počet stran: 46

Počet obrázků: 9

Počet tabulek: 6

Počet příloh: 4

KSK/ŠK

2. června 1981

"Místopřisežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci
vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury."

V Liberci 2. června 1981

Roman Ulně

OBSAH

Seznam použitých skratek a symbolů

Úvod

- 1. Současné a perspektivní způsoby výroby skleněných obalů**
  - 1.1 Současný stav**
  - 1.2 Nedostatky při současném tvarování skleněných obalů**
    - 1.2.1. Úprava viskozity a dávkování**
    - 1.2.2. Dávka kapky**
    - 1.2.3. Tvarování**
  - 1.3. Perspektivní způsoby výroby skleněných obalů**
  - 1.4. Láhev EVRO**
- 2. Teoretická část**
  - 2.1. Základní rovnice tenkostěnných rotačních skořepin**
  - 2.2. Válcová skořepina**
  - 2.3. Amuloidová skořepina**
  - 2.4. Deska**
- 3. Výpočet**
  - 3.1. Zjednodušený výpočet**
    - 3.1.1. Výpočet napětí skořepiny**
    - 3.1.2. Výpočet napětí desky**
  - 3.2. Výpočet s amuloidovým přechodem**
    - 3.2.1. Okrajové podmínky**
    - 3.2.2. Průběhy napětí, jednotkových sil a momentů**
- 4. Technické a ekonomické zhodnocení**
- 5. Závěr**
- 6. Seznam příloh**
- 7. Seznam použité literatury**

Seznam použitých skratek a symbolů

E	modul pružnosti [MPa]
N_1, N_2	jednotkové normální síly [MNm^{-1}]
S_1, S_2	jednotkové smykové síly [MNm^{-1}]
Q_1, Q_2	jednotkové posouvající síly [MNm^{-1}]
M_1, M_2	jednotkové ohybové momenty [MN]
M_{12}, M_{21} ...	jednotkové kroutící momenty [MN]
M	staticky neurčitý ohybový moment [MN]
Q	staticky neurčitá posouvající síla [MNm^{-1}]
D	jednotková ohybová tuhost skořepiny [MNm]
D_2	jednotková ohybová tuhost desky [MNm]
x, y, z	souřadnice
u, v, w, ξ, η ..	posuvy [m]
h	tloušťka skořepiny [m]
h_2	tloušťka dna [m]
p	vnitřní přetlak [MPa]
ϵ_1, ϵ_2	poněrné deformace
κ_1, κ_2	směry křivosti
β	součinitel útlumu [m^{-1}]
φ	úhel otočení tečny meridiánu [$^\circ$]
$\sigma_{\theta 0}$	osové ohybové napětí [MPa]
$\sigma_{\theta 2}$	obvodové ohybové napětí [MPa]
$\sigma_{\theta m}$	osové membránové napětí [MPa]
$\sigma_{\theta m}$	obvodové membránové napětí [MPa]
σ_a^I	osové napětí na vnějším vlákne [MPa]
σ_t^I	obvodové napětí na vnějším vlákne [MPa]
σ_c^I	osové napětí na vnitřním vlákne [MPa]
σ_t^I	obvodové napětí na vnitřním vlákne [MPa]
σ_r^I	radiální napětí na vnějším vlákne [MPa]
σ_r^I	radiální napětí na vnitřním vlákne [MPa]

σ_{Pt} ..... mez pevnosti v tahu [MPa]
 σ_{Pd} ..... mez pevnosti v tlaku [MPa]
 μ ..... Poissonova konstanta
 a, a_1, r, r_0, r_1, r_2 ... poloměry [m]
 φ ..... úhel amyloidové skořepiny [°]

ÚVOD

Průmyslová výroba je rozhodující pro rozvoj národního hospodářství a zvyšování jeho efektivnosti. Úkoly pro jeho další rozvoj byly stanoveny na XVI. sjezdu KSČ a v jeho závěrech. Sklářský průmysl, který je důležitým odvětvím našeho lehkého průmyslu, uspokojuje potřeby československého národního hospodářství, ale protože ve výrobě skla je dosahováno vysokého zhodnocení domácích surovin, jsou sklářské výrobky zároveň výhodným vývozním artiklem.

Rozvoj sklářského průmyslu je zaměřen především na rozšíření výroby technických výrobků pro další výrobní spotřebu a snižování jeho energetické náročnosti. Plán vědeckotechnického rozvoje na 7. pětiletku zadal úkoly, které věnují mimořádnou pozornost modernizaci výrobní základny. Zvýšení úrovně tvarovacích strojů a forem dosahovat vyššího zhodnocení domácích surovin.

Pevnost vytvářených lahví závisí na řadě faktorů. K nejdůležitějším činitelům patří mechanické vlastnosti obalového skla, tvar výrobku, tloušťka stěny a její rovnoměrnost. Špičky napětí vznikají v oblasti přechodu mezi válcovou částí láhve a dnem láhve. Tím je také omezena minimální tloušťka stěny výrobku.

Úkolem diplomové práce je podat obraz o napjatosti, která vzniká ve spodní části láhve EVRO při vnitřním přetlaku s ohledem na tloušťku stěny láhve. Pro výpočty byla použita teorie tenkostěnných rotačních skořepin.

1. Současné a perspektivní způsoby výroby skleněných obalů

1.1 Současný stav

V současné době se většina obalového lahvového skla vyrábí dvakrátfoukacím způsobem na řadových strojích.

Stanice řadových strojů jsou uspořádány vedle sebe v jednotlivých sekcích. Formy se neotáčejí, ale stojí a pouze se otevírají nebo zavírají. Dávkování je kapkové, kdy kapky jsou rozváděny do jednotlivých předních forem ve stanicích činnosti výsuvných hlav žlábků, stabilizačních žlábků a odchylovačů. Po pádu kapky skloviny do přední formy dosedne na kuželovou plochu nálevky safukovací hlava a stlačený vzduch vtlačí sklovinu do dutiny ústní formy a vyformuje ústí láhve do konečného tvaru. Po vytvoření ústí láhve kolem zasunutého ústníku se safukovací hlava a nálevka zvednou, safukovací hlava se přisune zpět na přední formu tak, že tvoří dno přední formy. Ústník se vysune a tímto otvorem se vhání stlačený vzduch, který vyfoukne sklovinu do přední formy, takže baňka má tvar dutiny přední formy. Po vyfouknutí baňky je staženo vodítko ústníku, uvolní se přední forma, zdvihne se safukovací hlava, otevře se přední forma a baňka držaná v ústní formě je přenesena inverzním mechanismem do konečné formy. Konečná forma se uzavře, ústní forma se uvolní a přesune do výchozí polohy. Baňka je zavěšena za ústí v konečné formě a prohřívá se teplem akumulovaným ve sklovině. Baňka se vlastní vahou protahuje, až dosedne na dno konečné formy a foukací hlavou přisunutou na ústí baňky se přivádí stlačený vzduch, kterým je baňka rozfouknuta do dutiny konečné formy. Po odnětí takového množství tepla kovovou konečnou formou, aby sklovina stuhla a láhev si držela svůj tvar se

odsune foukací hlava, láhev je kleštěmi uchopena pod ústím, konečná forma se otevře a výrobek je přenesen na odstávkovou desku, kde je ochlazován proudícím vzduchem. Po době vyvozené intervalem pracovního cyklu, se láhev přesune na dopravník, který dopravuje výrobky k chladicí peci.

1.2 Nedostatky při současném tvarování skleněných obalů

1.2.1 Úprava viskozity a dávkování

Potřeba skloviny se neustále mění, vícesekční řadové stroje a tvarování dvoukapkou a tříkapkou zvýšily kapacitní požadavky na současné feedry a předpeci.

Celkové nároky na ovládání teploty kapky jsou v rozmezí $\pm 1^\circ\text{C}$. Skutečný rozdíl mezi bodem, ve kterém se teplota měří a sklovinou, která je ve styku se dnem kanálu předpeci a vertikálně se stěnami kanálu činí až 10°C .

1.2.2 Dávka kapky

Teplotní homogenita kapky, jak je zajištěna předpecí a feedrem je znehodnocena systémem žlábkového rozdělování kapky, který je používán ke všem sekcím lahvovacích strojů. Žlábkové dávkovací zařízení je používáno proto, že tyto stroje jsou výlučně vícesekční, uspořádané v řadě a jsou zásobovány z jednoho feedru.

Žlábkové dávkovací zařízení způsobuje tyto nedostatky:

- u lahvovacích strojů je čas, který proběhne mezi odstřížením kapky a jejím dopadem do formy různý mezi jednotlivými sekcemi
- doba styku skloviny s kovem je tedy různá a tím jsou různé teploty na povrchu kapek dopravovaných do různých sekcí
- jako funkce proběhnuté dráhy se sklovina různě deformuje a v důsledku toho kapky mění tvar a teplotu

- žlábkové dávkovací zařízení vyžaduje vysoké hladiny skloviny, aby byla zajištěna vysoká rychlost kapky umožňující dodržet rychlosti moderních strojů

Vyloučení této metody dopravy kapky má základní důležitost a přímé skápnutí kapky by mělo mít prioritu v nové koncepci tvarování.

1.2.3. Tvarování

V procesu tvarování mají řadové stroje vyrábějící obaly dvakrát-foukacím způsobem následující nedostatky:

- použitím žlábkového dávkovacího zařízení není možné dosáhnout homogenní viskozity kapky v přední formě
- inverzní mechanismus je ztrátou důležitého tvarovacího času
- vztah mezi časem přední formy a konečné formy je v podstatě stejný
- čas pro spätné prehřátí baňky je malý

1.3 Perspektivní způsoby výroby skleněných obalů

Velikým přínosem pro tvarování je výroba úzkohrdlých lahví lisofoukací metodou. Tento postup se poprvé objevil u firmy Hoya v roce 1968. Lisofoukací metoda proti dvakrát-foukací metodě zajišťuje daleko lepší rozdělení skloviny, a to umožňuje vyrábět láhve stejné pevnosti podstatně lehčí.

U budoucích strojů by mělo být zajištěno:

- pro tvarování se použije lisofoukací postup
- použije se systém dávkování přímým pádem kapky
- odstraní se potřeba inverzního mechanismu nebo použití stávajícího systému přední formy
- zajistí se přiměřené množství času pro konečnou formu ve vztahu k času přední formy

- zajistí se přiměřený čas pro znovuprohřátí předlisku dříve než začne defukování v konečné formě
- stroje budou přesně ovladatelné v každé části procesu
- tvarování a odnímání tepla

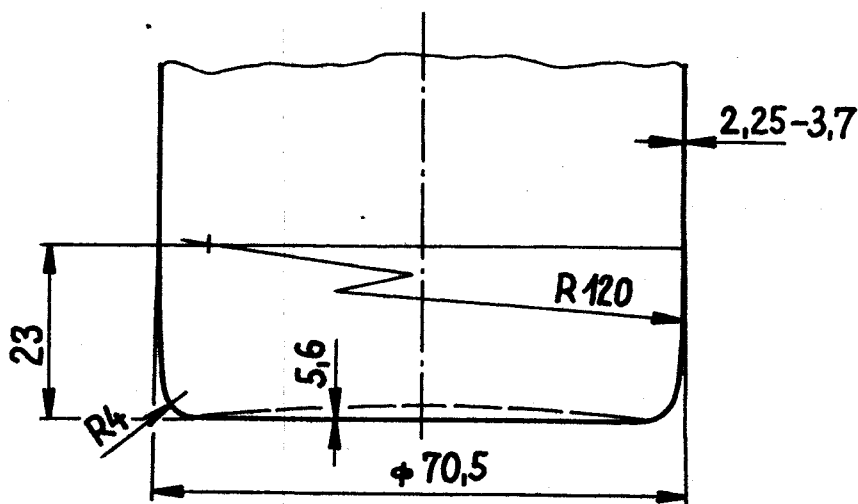
Těmto požadavkům odpovídají stroje Heye 6-12 a Heye 1-2. Stroj Heye 6-12 se sestává ze dvou kontinuálně se otáčejících, nesáviálně mechanicky poháněných a přesně synchronizovaných stolů. Jedna ze šesti stanic se používá k vytvarování předlisku lisováním skloviny pomocí plunžru pohybujícího se vertikálně směrem dolů středem ústní formy a zbývajících dvanáct stanic se používá k vyfukování konečného tvaru. Tyto dva stoly jsou vzájemně spojeny nekonečným pásem s drážky ústních forem, přičemž první část nese vytvarovaný předlisek ke konečné formě, zatímco ten se při tom prohřívá a natahuje a druhá část nese vyfouknutou láhev nad stejnou rychlostí se pohybujícím konvejerem, kde ji ústní forma uvolní k přepravě a další manipulaci.

Stroj má při dvoukapkovém postupu výkon až 600 lahví/min a je schopen vyrábět láhve o současně používaných vahách, stejně jako ultralehké láhve budoucnosti, u nichž by mohla být požadována tloušťka stěny dokonce jen asi 0,5 mm.

Dvoustolový stroj Heye 1-2 je v podstatě vývojem stroje Heye 6-12 a splňuje tytéž podmínky, jen s tím rozdílem, že produkční kapacita je 80 lahví/min při dvoukapce.

1.4. Láhev EVRO

Výpočet je proveden v kritickém místě spodní části láhve, v přechodu mezi válcovou částí láhve a dnem láhve. Spodní část láhve je na obr.1.

Obr.1

Podle požadavku Sklo Union Teplice je dno láhve počítáno jako rovná deska. Výpočet je proveden pro tlak $p=1,5$ MPa a $p=2,0$ MPa. Analooidový přechod o poloměru $R=120$ mm není ve výpočtu uvažován, neboť uvedená metoda není pro něj vhodná. Analooid o poloměru $r=4$ mm nespĺňuje úplně podmínku tenkostěnnosti. Z těchto důvodů budou napětí ve skutečnosti poněkud menší než vycházejí podle výpočtu.

Mechanické vlastnosti obalového skla

$$E = 72000 \text{ MPa}$$

$$\mu = 0,23$$

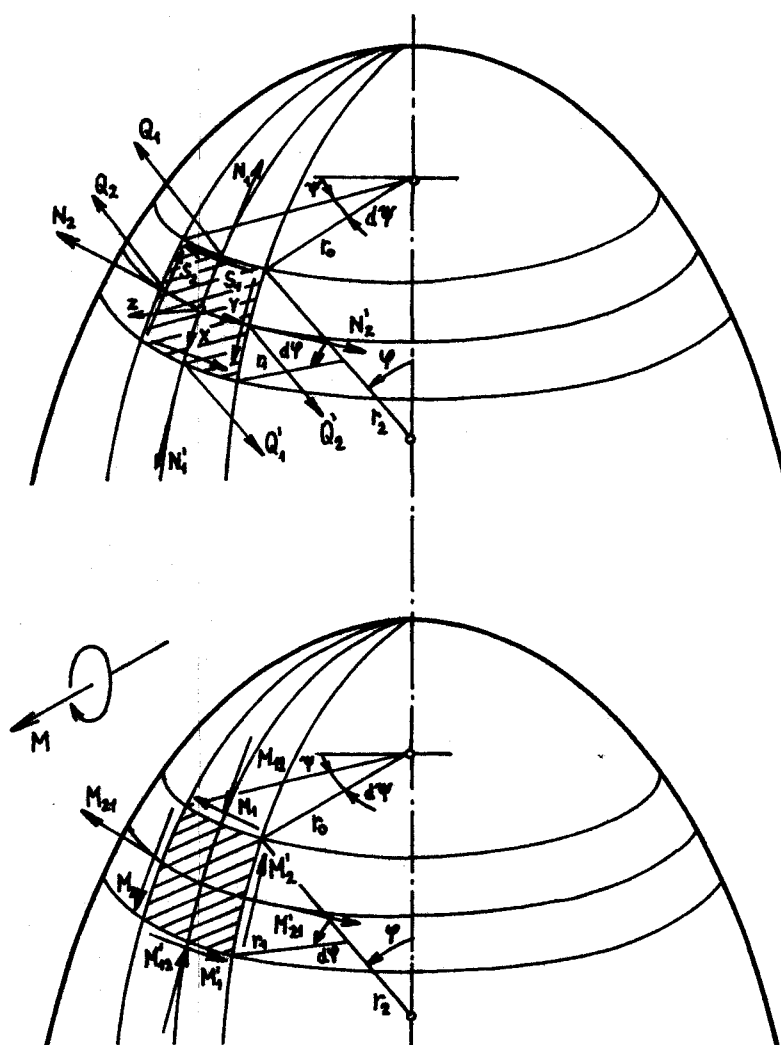
$$\sigma_{pt} = 60 \text{ MPa}$$

$$\sigma_{pd} = 10 \sigma_{pt}$$

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Základní rovnice tenkostěnných rotačních skořepin

Základní rovnice pro tenkostěnné rotační skořepiny jsou odvozeny použitím tzv. technické lineární teorie skořepin. Kladné smysly jednotkových sil a momentů jsou znázorněny na obrázku 2.

Obr. 2

Rovnice rovnováhy mají tvar

$$\frac{\partial}{\partial \varphi} (N_1 r_0) + r_1 \frac{\partial S_1}{\partial \psi} - N_2 r_1 \cos \varphi - Q_1 r_0 + r_1 r_0 X = 0$$

$$\frac{\partial}{\partial \varphi} (S_1 r_0) + r_1 \frac{\partial N_2}{\partial \psi} + S_2 r_1 \cos \varphi - Q_1 r_1 \sin \varphi + r_1 r_0 Y = 0$$

$$\frac{\partial}{\partial \varphi} (Q_1 r_0) + r_1 \frac{\partial Q_2}{\partial \psi} + N_2 r_1 \sin \varphi + N_1 r_0 - r_1 r_0 Z = 0$$

$$\frac{\partial}{\partial \varphi} (M_{12} r_0) + r_1 \frac{\partial M_2}{\partial \psi} + M_{21} r_1 \cos \varphi - r_1 r_0 Q_2 = 0$$

$$\frac{\partial}{\partial \varphi} (M_1 r_0) + r_1 \frac{\partial M_{21}}{\partial \psi} - M_2 r_1 \cos \varphi - r_1 r_0 Q_1 = 0$$

$$S_1 + \frac{M_{12}}{r_1} = S_2 + \frac{M_{21}}{r_2} \quad (1)$$

Poslední rovnice je identitou, a proto se jí pro řešení deformace a napjatosti tenkostěnných skořepin nepoužívá.

Deformační rovnice mají tvar

$$\varepsilon_1 = \frac{1}{r_1} \left(\frac{\partial u}{\partial \varphi} + w \right)$$

$$\varepsilon_2 = \frac{1}{r_0} \left(\frac{\partial v}{\partial \psi} + u \cos \varphi + w \sin \varphi \right)$$

$$\omega = \frac{1}{r_0} \frac{\partial u}{\partial \psi} + \frac{1}{r_1} \frac{\partial v}{\partial \varphi} - \frac{v}{r_0} \cos \varphi$$

$$\kappa_1 = -\frac{1}{r_1^2} \left(\frac{\partial^2 w}{\partial \varphi^2} + w \right) - \frac{1}{r_1^3} \left(u - \frac{\partial w}{\partial \varphi} \right) \frac{\partial r_1}{\partial \varphi}$$

$$\kappa_2 = -\frac{1}{r_0^2} \frac{\partial^2 w}{\partial \psi^2} - \frac{1}{r_0 r_1} \frac{\partial w}{\partial \varphi} \cos \varphi - \frac{w}{r_2^2} - \frac{u}{r_1 r_2^2} \frac{\partial r_2}{\partial \psi}$$

$$\tau = -\frac{2}{r_1 r_0} \left(\frac{\partial^2 w}{\partial \varphi \partial \psi} - \frac{r_1}{r_0} \frac{\partial w}{\partial \psi} \cos \varphi \right) - \frac{r_2 - r_1}{r_1 r_2} \left(\frac{1}{r_0} \frac{\partial u}{\partial \psi} - \frac{1}{r_1} \frac{\partial v}{\partial \varphi} + \frac{v}{r_0} \cos \varphi \right)$$

(2)

Jednotkové síly a momenty jsou pak dány vzorci

$$N_1 = \frac{Eh}{1-\mu^2} \left\{ \frac{1}{r_1} \frac{\partial u}{\partial \psi} + \frac{w}{r_1} - \frac{\mu}{r_0} \left(\frac{\partial v}{\partial \psi} + u \cos \varphi + w \sin \varphi \right) - \right. \\ \left. - \frac{h^2}{12} \frac{r_2 - r_1}{r_1 r_2} \frac{1}{r_1} \left[\frac{\partial^2 w}{\partial \psi^2} + w + \frac{1}{r_1} \left(u - \frac{\partial w}{\partial \psi} \right) \frac{\partial r_1}{\partial \psi} \right] \right\}$$

$$N_2 = \frac{Eh}{1-\mu^2} \left[\frac{1}{r_0} \left(\frac{\partial v}{\partial \psi} + u \cos \varphi + w \sin \varphi \right) + \frac{\mu}{r_1} \left(\frac{\partial u}{\partial \psi} + w \right) - \right. \\ \left. - \frac{h^2}{12} \frac{r_2 - r_1}{r_1 r_2} \left(\frac{1}{r_0} \frac{\partial^2 w}{\partial \psi^2} + \frac{1}{r_0 r_1} \frac{\partial w}{\partial \psi} \cos \varphi + \frac{w}{r_0^2} + \frac{u}{r_1 r_2^2} \frac{\partial r_2}{\partial \psi} \right) \right]$$

$$S_1 = \frac{Eh}{2(1+\mu)} \left\{ \left[1 + \frac{h^2}{12} \frac{(r_2 - r_1)^2}{r_1^2 r_2^2} \right] \left(\frac{1}{r_0} \frac{\partial u}{\partial \psi} + \frac{1}{r_1} \frac{\partial v}{\partial \varphi} - \frac{v}{r_0} \cos \varphi \right) + \right. \\ \left. + \frac{h^2}{12} \frac{2(r_2 - r_1)}{r_1^2 r_2^2} \left(\frac{\partial^2 w}{\partial \varphi \partial \psi} - \frac{r_1}{r_0} \frac{\partial w}{\partial \psi} \cos \varphi \right) \right\}$$

$$S_2 = \frac{Eh}{2(1+\mu)} \left\{ \left[1 - \frac{h^2}{12} \frac{r_2^2 - r_1^2}{r_1^2 r_2^2} \right] \left(\frac{1}{r_0} \frac{\partial u}{\partial \psi} + \frac{1}{r_1} \frac{\partial v}{\partial \varphi} - \frac{v}{r_0} \cos \varphi \right) - \right. \\ \left. - \frac{h^2}{12} \frac{2(r_2 - r_1)}{r_1^2 r_2^2} \left(\frac{\partial^2 w}{\partial \varphi \partial \psi} - \frac{r_1}{r_0} \frac{\partial w}{\partial \psi} \cos \varphi \right) \right\}$$

$$M_1 = \frac{Eh^3}{12(1-\mu^2)} \left\{ \frac{1}{r_1^2} \left[\frac{\partial^2 w}{\partial \psi^2} - \frac{\partial u}{\partial \psi} - \frac{1}{r_1} \left(\frac{\partial w}{\partial \psi} - u \right) \frac{\partial r_1}{\partial \psi} \right] + \right. \\ \left. + \mu \left(\frac{1}{r_0^2} \frac{\partial^2 w}{\partial \psi^2} + \frac{1}{r_0 r_1} \frac{\partial w}{\partial \psi} \cos \varphi + \frac{w}{r_2^2} + \frac{u}{r_1 r_2^2} \frac{\partial r_2}{\partial \psi} \right) - \frac{1}{r_2} \left[\frac{1}{r_1} \left(\frac{\partial u}{\partial \psi} + w \right) + \frac{\mu}{r_0} \left(\frac{\partial v}{\partial \psi} + \right. \right. \right.$$

$$+ u \cos \varphi + w \sin \varphi \Big] \Big] \Big\}$$

$$M_2 = \frac{Eh^3}{12(1-\mu^2)} \left\{ \frac{1}{r_0^2} \frac{\partial^2 w}{\partial \varphi^2} + \frac{1}{r_0 r_1} \frac{\partial w}{\partial \varphi} \cos \varphi + \frac{w}{r_2^2} + \frac{u}{r_1 r_2^2} \frac{\partial r_2}{\partial \varphi} + \frac{\mu}{r_1^2} \left[\frac{\partial^2 w}{\partial \varphi^2} - \frac{\partial u}{\partial \varphi} - \right. \right.$$

$$\left. - \frac{1}{r_2} \left(\frac{\partial w}{\partial \varphi} - u \right) \frac{\partial r_2}{\partial \varphi} \right] + \frac{1}{r_1} \left[\frac{1}{r_0} \left(\frac{\partial v}{\partial \varphi} + u \cos \varphi + w \sin \varphi \right) + \frac{\mu}{r_2} \left(\frac{\partial u}{\partial \varphi} + w \right) \right] \Big\}$$

$$M_{12} = -\frac{Eh^3}{12(1+\mu)} \left[\frac{1}{r_1 r_0} \left(\frac{\partial^2 w}{\partial \varphi \partial \psi} - \frac{\partial u}{\partial \varphi} - \frac{\partial v}{\partial \varphi} \cos \varphi \right) - \frac{1}{r_2^2} \left(\frac{\partial w}{\partial \varphi} \cos \varphi - \right. \right.$$

$$\left. - v \sin \varphi \cos \varphi \right) - \frac{1}{2r_2} \left(\frac{1}{r_1} \frac{\partial v}{\partial \varphi} + \frac{1}{r_0} \frac{\partial u}{\partial \varphi} - \frac{v \cos \varphi}{r_0} \right) \Big]$$

$$M_{21} = -\frac{Eh^3}{12(1+\mu)} \left[\frac{1}{r_1 r_0} \left(\frac{\partial^2 w}{\partial \varphi \partial \psi} - \frac{\partial u}{\partial \varphi} - \frac{\partial v}{\partial \varphi} \cos \varphi \right) - \frac{1}{r_0^2} \left(\frac{\partial w}{\partial \varphi} \cos \varphi - \right. \right.$$

$$\left. - v \sin \varphi \cos \varphi \right) - \frac{1}{2r_1} \left(\frac{1}{r_1} \frac{\partial v}{\partial \varphi} + \frac{1}{r_0} \frac{\partial u}{\partial \varphi} - \frac{v \cos \varphi}{r_0} \right) \Big]$$

(3)

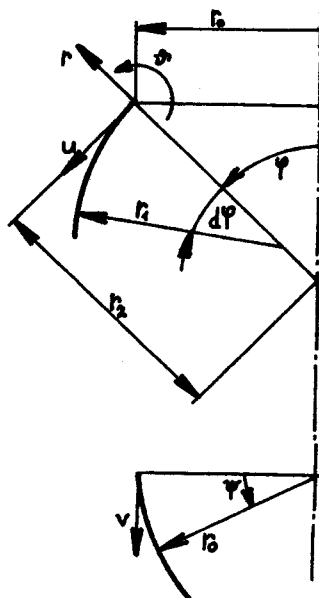
Pro rotační skořepiny základních geometrických tvarů jsou zvoleny tyto zjednodušené tvary deformačních rovnic

$$\epsilon_1 = \frac{1}{r_1} \left(\frac{\partial u}{\partial \varphi} + w \right)$$

$$\epsilon_2 = \frac{1}{r_0} \frac{\partial v}{\partial \varphi} + \frac{u \cos \varphi + w \sin \varphi}{r_0}$$

$$\omega = \frac{1}{r_1} \frac{\partial v}{\partial \varphi} + \frac{1}{r_0} \frac{\partial u}{\partial \varphi} - \frac{v}{r_0} \cos \varphi$$

$$\kappa_1 = \frac{1}{r_1^2} \left(\frac{\partial u}{\partial \varphi} - \frac{\partial^2 w}{\partial \varphi^2} \right)$$

Obr. 3

$$\varkappa_2 = \frac{1}{r_0^2} \left(\frac{\partial v}{\partial \Psi} \sin \varphi - \frac{\partial^2 w}{\partial \Psi^2} \right) + \frac{\cos \varphi}{r_1 r_0} \left(u - \frac{\partial w}{\partial \varphi} \right)$$

$$\tau = \frac{1}{r_1 r_0} \left(\frac{\partial^2 w}{\partial \varphi \partial \Psi} - \frac{\partial v}{\partial \varphi} \sin \varphi - \frac{\partial u}{\partial \Psi} \right)$$

(4)

kde $\varphi = \frac{1}{r_1} \left(u - \frac{\partial w}{\partial \varphi} \right)$ je úhel pootočení tečny k meridi-
ánu po deformaci.

Kladné smysly posuvů a natočení hlavních řezů skořepiny po de-
formaci jsou na obrázku 3.

Jednotkové síly a momenty pak nabudou jednoduššího tvaru

$$N_1 = \frac{Eh}{1-\mu^2} (\varepsilon_1 + \mu \varepsilon_2) = \frac{Eh}{1-\mu^2} \left[\frac{1}{r_1} \frac{\partial u}{\partial \varphi} + \frac{w}{r_1} + \frac{\mu}{r_0} \left(\frac{\partial v}{\partial \Psi} + u \cos \varphi + w \sin \varphi \right) \right]$$

$$N_2 = \frac{Eh}{1-\mu^2} (\varepsilon_2 + \mu \varepsilon_1) = \frac{Eh}{1-\mu^2} \left[\frac{1}{r_0} \left(\frac{\partial v}{\partial \Psi} + u \cos \varphi + w \sin \varphi \right) + \frac{\mu}{r_1} \left(\frac{\partial u}{\partial \varphi} + w \right) \right]$$

$$S_1 = S_2 = \frac{Eh(1-\mu)}{2(1-\mu^2)} \omega = \frac{Eh(1-\mu)}{2(1-\mu^2)} \left(\frac{1}{r_1} \frac{\partial v}{\partial \varphi} + \frac{1}{r_0} \frac{\partial u}{\partial \Psi} - \frac{v}{r_0} \cos \varphi \right)$$

$$M_2 = -D(\varkappa_2 + \mu \varkappa_1) = -\frac{Eh^3}{12(1-\mu^2)} \left[\frac{1}{r_0^2} \left(\frac{\partial v}{\partial \Psi} \sin \varphi - \frac{\partial^2 w}{\partial \Psi^2} \right) + \frac{\cos \varphi}{r_1 r_0} \left(u - \frac{\partial w}{\partial \varphi} \right) + \right. \\ \left. + \frac{\mu}{r_1^2} \left(\frac{\partial u}{\partial \varphi} - \frac{\partial^2 w}{\partial \varphi^2} \right) \right]$$

$$M_1 = -D(\varkappa_1 + \mu \varkappa_2) = -D \left[\frac{1}{r_1^2} \left(\frac{\partial u}{\partial \varphi} - \frac{\partial^2 w}{\partial \varphi^2} \right) + \frac{\mu}{r_0^2} \left(\frac{\partial v}{\partial \Psi} \sin \varphi - \frac{\partial^2 w}{\partial \Psi^2} \right) + \right. \\ \left. + \frac{\mu \cos \varphi}{r_1 r_0} \left(u - \frac{\partial w}{\partial \varphi} \right) \right]$$

$$M_{12} = M_{21} = -D(1-\mu)\tau = \frac{D(1-\mu)}{r_1 r_0} \left(\frac{\partial^2 w}{\partial \varphi \partial \Psi} - \frac{\partial u}{\partial \Psi} - \frac{\partial v}{\partial \varphi} \sin \varphi \right)$$

(5)

2.2 VÁLCOVÁ SKOŘEPINA

Pro souřadnicový systém podle obr. 2 platí

$$r_1 = r_2 = a, \quad \frac{1}{r_1} = 0, \quad \varphi = \alpha, \quad \psi = \beta$$

Rovnice rovnováhy mají podle Vlasova pro válcovou kruhovou skořepinu tvar

$$\frac{\partial N_1}{\partial \alpha} + \frac{\partial S_2}{\partial \beta} + aX = 0$$

$$\frac{\partial N_2}{\partial \beta} + \frac{\partial S_1}{\partial \alpha} + Q_2 + aY = 0$$

$$-N_2 + \frac{\partial Q_1}{\partial \alpha} + \frac{\partial Q_2}{\partial \beta} + aZ = 0$$

$$\frac{\partial M_{12}}{\partial \alpha} - \frac{\partial M_2}{\partial \beta} - aQ_2 = 0$$

$$\frac{\partial M_{21}}{\partial \beta} - \frac{\partial M_1}{\partial \alpha} - aQ_2 = 0$$

(6)

Zjednodušené vztahy pro jednotkové síly a jednotkové momenty jsou stanoveny z rovnic (5) pro $r_1 d\varphi = dx$

$$N_1 = \frac{Eh}{1-\mu^2} \left[\frac{\partial u}{\partial x} + \frac{\mu}{a} \left(\frac{\partial v}{\partial \varphi} + w \right) \right]$$

$$N_2 = \frac{Eh}{1-\mu^2} \left[\frac{1}{a} \left(\frac{\partial v}{\partial \varphi} + w \right) + \mu \frac{\partial u}{\partial x} \right]$$

$$S_1 = S_2 = \frac{(1-\mu)Eh}{2(1-\mu)^2} \left(\frac{\partial v}{\partial x} + \frac{1}{a} \frac{\partial u}{\partial \varphi} \right)$$

$$M_1 = D \left[\frac{\partial^2 w}{\partial x^2} + \frac{\mu}{a^2} \left(\frac{\partial^2 w}{\partial \varphi^2} - \frac{\partial v}{\partial \varphi} \right) \right]$$

$$M_z = D \left[\frac{1}{a^2} \left(\frac{\partial^2 w}{\partial \varphi^2} - \frac{\partial v}{\partial \varphi} \right) + \mu \frac{\partial^2 w}{\partial x^2} \right]$$

$$M_{12} = M_{21} = \frac{(1-\mu)D}{a} \left(\frac{\partial^2 w}{\partial x \partial \varphi} - \frac{\partial v}{\partial x} \right) \quad (7)$$

Dále podle (6) platí

$$Q_1 = \frac{D}{a} \left(\frac{\partial^2 u}{\partial x} - \frac{1-\mu}{2a} \frac{\partial^2 u}{\partial \varphi^2} + \frac{1+\mu}{2} \frac{\partial^2 v}{\partial x \partial \varphi} \right)$$

$$Q_2 = D \left[(1-\mu) \frac{\partial^2 v}{\partial x^2} - \frac{\partial w}{\partial \varphi} \frac{1}{a} \right] \quad (8)$$

kde $D = \frac{Eh^3}{12(1-\mu^2)}$ je jednotková ohybová tuhost skořepiny

Po dosazení z (7) do (6) mají zjednodušené základní rovnice kruhových válcových skořepin tvar

$$\frac{\partial^2 u}{\partial x^2} + \frac{1-\mu}{2a^2} \frac{\partial^2 u}{\partial \varphi^2} + \frac{1+\mu}{2a} \frac{\partial^2 v}{\partial x \partial \varphi} + \frac{\mu}{a} \frac{\partial w}{\partial x} = - \frac{1-\mu^2}{Eh} a q_r$$

$$\frac{1+\mu}{2} \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial \varphi} + a \frac{1-\mu}{2} \frac{\partial^2 v}{\partial x^2} + \frac{1}{a} \frac{\partial^2 v}{\partial \varphi^2} + \frac{1}{a} \frac{\partial w}{\partial \varphi} = - \frac{1-\mu^2}{Eh} a q_r$$

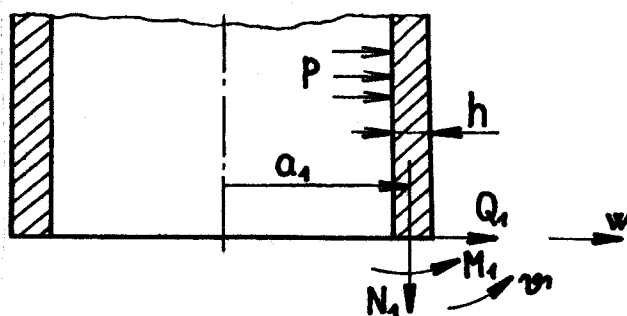
$$\mu \frac{\partial u}{\partial x} + \frac{\partial v}{a \partial \varphi} + \frac{w}{a} + \frac{h^2}{12} \left(a \frac{\partial^4 w}{\partial x^4} + \frac{2}{a} \frac{\partial^4 w}{\partial x^2 \partial \varphi^2} + \frac{\partial^4 w}{a^3 \partial \varphi^4} \right) = \frac{1-\mu^2}{Eh} a q_z \quad (9)$$

Pro válcovou kruhovou skořepinu zatíženou přetlakem a okrajovými účinky podle obr. 4 je z důvodu osové symetrie $v=0$ a $\partial/\partial \varphi = \partial^2/\partial \varphi^2 = 0$.

Jestliže je délka válce $l \geq x_0$, kde $x_0 = \frac{\pi \sqrt{a_1 h}}{\sqrt{3(1-\mu^2)}}$

lze vzájemný účinek okrajů zanedbat a výpočty od okrajových

jednotkových sil a momentů počítat pro nekonečně dlouhý válec.

Obr. 4

Z rovnice (9) plyne

$$\frac{\partial}{\partial x} \left(\frac{\partial u}{\partial x} + \frac{\mu}{a} w \right) = 0$$

$$\frac{\partial u}{\partial x} + \frac{\mu}{a} w = \frac{1-\mu^2}{Eh} N_1 \quad (10)$$

Druhá rovnice (9) odpadá a z třetí rovnice (9) dostaneme

$$\frac{d^4 w}{dx^4} + 4\beta^4 w = \frac{12(1-\mu^2)}{Eh^3} p \left(1 - \frac{\mu}{2}\right) \quad (11)$$

$$\text{kde } \beta^4 = \frac{3(1-\mu^2)}{a_1^3 h^3}$$

Řešení rovnice (11) je součtem homogenního a partikulárního řešení

$$w = \frac{a_1^2}{Eh} \left(1 - \frac{\mu}{2}\right) p + [(c_5 + c_6) \cos \beta x - (c_5 - c_6) \sin \beta x] \frac{1}{2\beta} e^{-\beta x} \quad (12)$$

$$w = (c_6 \sin \beta x + c_5 \cos \beta x) e^{-\beta x} \quad (13)$$

Z rovnic (7) a (8) dostaneme

$$N_1 = \frac{a_1}{2} p \quad (14)$$

$$N_2 = \frac{Eh^2 e^{-\beta x}}{2a_1} [(c_s + c_6) \cos \beta x - (c_s - c_6) \sin \beta x] + pa_1 \quad (15)$$

$$M_1 = D \left\{ [(c_s - c_6) \cos \beta x + (c_s + c_6) \sin \beta x] \beta e^{-\beta x} \right\} \quad (16)$$

$$M_2 = \mu M_1 \quad (17)$$

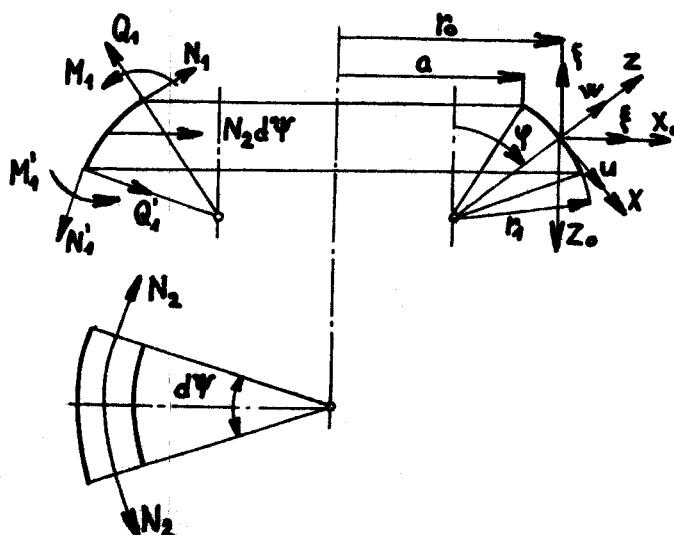
$$Q_1 = \frac{Eh^2}{ma_1} (c_6 \cos \beta x - c_s \sin \beta x) e^{-\beta x} \quad (18)$$

$$\text{kde } m = \sqrt{12(1-\mu^2)}$$

2.3 Anuloidová skořepina

Protože jde o rotačně symetrickou napjatost a deformaci anuloidové skořepiny, odpadnou jednotkové síly S_1, S_2, Q_2 a jednotkové kroutící momenty M_{12} a složky posuvů v . Na základě tohoto zjednodušení je odvozeno jednodušší řešení bez odvození obecných rovnic.

Na obrázku 5 jsou jednotkové síly a momenty působící v hlavních řezech tenkostěnné anuloidové skořepiny.

Obr. 5

Složkové výminky rovnováhy jsou psány ve směru rotační osy anuloidu a ve směru kolmém na tuto osu.

$$\frac{d}{d\varphi} [(N_1 \cos \varphi - Q_1 \sin \varphi) r] - N_2 r_1 + X_0 r_1 r = 0$$

$$\frac{d}{d\varphi} [(N_1 \sin \varphi + Q_1 \cos \varphi) r] + Z_0 r_1 r = 0$$

$$\frac{d(M_1 r)}{d\varphi} - M_2 r_1 \cos \varphi - Q_1 r_1 r = 0$$

(19)

Jednotkové síly N_1, N_2, Q_1 se dají vyjádřit pomocí Meissnerovy funkce $V(\varphi)$.

Proto je zvolena substituce

$$N_2 = -\frac{1}{r_1} \frac{dV}{d\varphi} \quad (20)$$

Po dosazení z (20) do (19) dostaneme po integraci

$$\begin{aligned} (N_1 \cos \varphi - Q_1 \sin \varphi) r &= V - \int_{\varphi_0}^{\varphi} X_0 r_1 r d\varphi \\ (N_1 \sin \varphi - Q_1 \cos \varphi) r &= - \int_{\varphi_0}^{\varphi} Z_0 r_1 r d\varphi + (N_{10} \sin \varphi_0 + Q_{10} \cos \varphi_0) r_0 \end{aligned} \quad (21)$$

Z těchto rovnic plyne

$$\begin{aligned} N_1 r &= -V \cos \varphi + \phi_1(\varphi) \\ Q_1 r &= V \sin \varphi + \phi_2(\varphi) \end{aligned} \quad (22)$$

kde

$$\begin{aligned} \phi_1(\varphi) &= -\sin \varphi \int_{\varphi_0}^{\varphi} Z_0 r_1 r d\varphi - \cos \varphi \int_{\varphi_0}^{\varphi} X_0 r_1 r d\varphi + P_{0z} r_0 \sin \varphi \\ \phi_2(\varphi) &= -\cos \varphi \int_{\varphi_0}^{\varphi} Z_0 r_1 r d\varphi + \sin \varphi \int_{\varphi_0}^{\varphi} X_0 r_1 r d\varphi + P_{0z} r_0 \cos \varphi \end{aligned} \quad (23)$$

Zde je $P_{0z} = N_{10} \sin \varphi_0 + Q_{10} \cos \varphi_0$.

Složky N_{10}, Q_{10} jsou jednotkové síly v řezu $\varphi = \varphi_0$.

Deformační rovnice (4) mají v tomto případě tvar

$$\begin{aligned} \epsilon_1 &= \frac{1}{r_1} \left(\frac{du}{d\varphi} + w \right) \\ \epsilon_2 &= \frac{1}{r} (u \cos \varphi + w \sin \varphi) = \frac{\xi}{r} \\ \kappa_1 &= -\frac{1}{r_1} \frac{d^2 w}{d\varphi^2} \\ \kappa_2 &= -\frac{1}{r} w \cos \varphi \end{aligned} \quad (24)$$

Zde $\xi = u \cos \varphi + w \sin \varphi$ je radiální složka posuvu.

Jednotkové síly a ohybové momenty jsou dány vzorci (5).

Diferenciální rovnice určující tvar Meissnerovy funkce $V(\varphi)$ je stanovena z deformačních rovnic

$$\frac{dF}{d\varphi} = \left(\frac{du}{d\varphi} + w \right) \cos \varphi - \left(u - \frac{dw}{d\varphi} \right) \sin \varphi = r_1 (\varepsilon_1 \cos \varphi - \nu \sin \varphi) \quad (25)$$

Současně je podle (24)

$$\frac{dF}{d\varphi} = r \frac{d\varepsilon_2}{d\varphi} + \varepsilon_2 \frac{dr}{d\varphi} = r \frac{d\varepsilon_2}{d\varphi} + \varepsilon_2 r_1 \cos \varphi \quad (26)$$

Porovnáním (25) a (26) dostaneme vztah mezi veličinami ε_1 , ε_2 a ν

$$r \frac{d\varepsilon_2}{d\varphi} = r_1 [(\varepsilon_1 - \varepsilon_2) \cos \varphi - \nu \sin \varphi] \quad (27)$$

Dosazením do (27) za ε_1 a ε_2 z rovnic (5) a za N_1 a N_2 z rovnic (20) a (22) je získána diferenciální rovnice pro neznámou funkci V

$$\frac{d^2 V}{d\varphi^2} + \frac{r_1}{r} \frac{dV}{d\varphi} \cos \varphi - \frac{r_1^2}{r^2} V \cos^2 \varphi + \mu \frac{r_1}{r} \sin \varphi = \nu \frac{Ehr_1^2}{r^2} + r_1^2 \psi_1(\varphi) \quad (28)$$

$$\text{kde } \psi_1(\varphi) = - \left[\frac{1}{r_1^2} \phi_1(\varphi) \cos \varphi + \frac{\mu}{r_1 r} \frac{d\phi_1(\varphi)}{d\varphi} \right] \quad (29)$$

Dosazením do druhé rovnice (19) z rovnice (5) a (22) a po úpravě je získána druhá základní rovnice

$$\frac{d^2 \nu}{d\varphi^2} + \frac{r_1}{r} \frac{d\nu}{d\varphi} \cos \varphi - \frac{r_1^2}{r^2} \nu \cos^2 \varphi - \mu \frac{r_1}{r} \nu \sin \varphi = - \frac{r_1^2 V}{r^2 D} \sin \varphi + r_1^2 \psi_2(\varphi) \quad (30)$$

$$\text{kde } \psi_2(\varphi) = - \frac{\phi_2(\varphi)}{Dr} \quad (31)$$

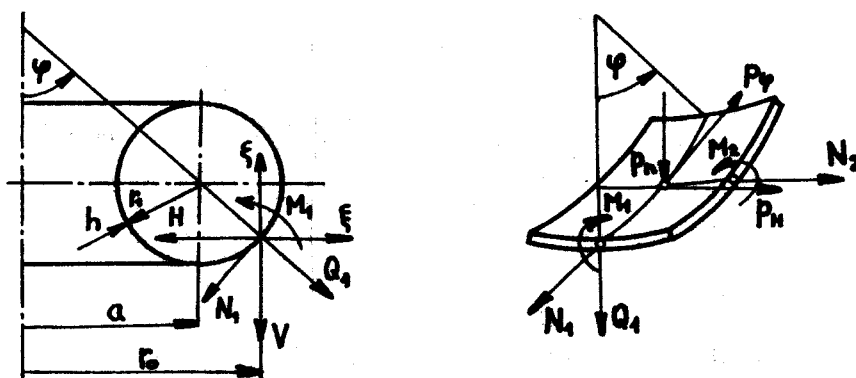
Zavedením diferenciálního operátoru

$$L( ) = \frac{d^2}{d\varphi^2} + \frac{r_1 \cos \varphi}{r} \frac{d}{d\varphi} ( ) - \frac{r_1^2}{r^2} \cos^2 \varphi ( ) \quad (32)$$

a substitucí $r = r_2 \sin \varphi$ jsou rovnice (28) a (30) přepsány na tvar

$$\begin{aligned} L(V) + \frac{r_1}{r_2} V \mu &= \frac{E h r_1^2}{r_2} v + r_1 \psi(\varphi) \\ L(v) - \frac{r_1}{r_2} v \mu &= \frac{r_1 V}{D r_2} + r_1^2 \psi(\varphi) \end{aligned} \quad (33)$$

Zavedením složek H a V jednotkových sil N_1 a Q_1 a označení podle obr. 6 nabudou rovnice (33) tvaru

Obr. 6

$$(1 + \lambda \sin \varphi) v'' + \lambda v' \cos \varphi - \left(\frac{\lambda^2 \cos^2 \varphi}{1 + \lambda \sin \varphi} + \mu \lambda \sin \varphi \right) v' = v \chi \sin \varphi - v \Omega \cos \varphi$$

$$(1 + \lambda \sin \varphi) \chi'' + \lambda \chi \cos \varphi - \left(\frac{\lambda^2 \cos^2 \varphi}{1 + \lambda \sin \varphi} - \mu \lambda \sin \varphi \right) \chi = -v \sin \varphi +$$

$$+ \lambda \cos \varphi \left(\mu + \frac{\lambda \sin \varphi}{1 + \lambda \cos \varphi} \right) \Omega - \lambda P_n - \frac{\mu \lambda^2 P_r}{1 + \lambda \sin \varphi} \quad (34)$$

kde

$$\nu = \frac{m r_1^2}{a h}$$

$$\lambda = \frac{r_1}{a}$$

$$\chi = \frac{m r H}{E h^3}$$

$$\Omega = \frac{m r V}{E h^3}$$

$$P_n = \frac{m r^2}{E h^3} P_n$$

$$P_r = \frac{m r^2}{E h^3} P_r$$

Za působení jen vnitřního tlaku $p_r = p$, $p_\varphi = 0$ je

$$\chi_\varphi = \chi - P(2 + \lambda \sin \varphi) \cos \varphi$$

$$\bar{P} = \frac{p r_1}{E h} \frac{1}{2}$$

$$\bar{A} = \frac{p r_1}{E h} A$$

$$A = (1 + \lambda \sin \varphi_0) v_0 - \frac{p r_1 (2 + \lambda \sin \varphi_0) \sin \varphi_0}{2} \quad (35)$$

v_0 je osová složka vnitřních sil v řezu $\varphi = \varphi_0$.

Zavedením operátoru

$$L(\ ) = \frac{1 + \lambda \sin \varphi}{\lambda \sin \varphi} \frac{d^2(\ )}{d\varphi^2} + \frac{\cos \varphi}{\sin \varphi} \frac{d(\ )}{d\varphi} - \frac{\lambda \cos^2 \varphi}{(1 + \lambda \sin \varphi) \sin \varphi} (\ ) \quad (36)$$

jsou rovnice (34) přepsány do tvaru

$$\begin{aligned} L(v) - \mu v &= \frac{v}{\lambda} \chi_\varphi - \frac{v \cos \varphi}{\lambda \sin \varphi} \bar{A} \\ L(\chi_\varphi) + \mu \chi_\varphi &= -\frac{v}{\lambda} v + \frac{\cos \varphi}{\sin \varphi} \left(\mu + \frac{\lambda \sin \varphi}{1 + \lambda \sin \varphi} \right) \bar{A} + \frac{\cos \varphi}{\sin \varphi} \frac{\lambda}{1 + \lambda \sin \varphi} \bar{P} \end{aligned} \quad (37)$$

Jestliže je $v \gg \lambda$, tj. $r_1/h \gg 1$, jsou rovnice (37) zjednodušeny

$$\begin{aligned} \frac{d}{d\varphi} \left[(1 + \lambda \sin \varphi) \frac{dv}{d\varphi} \right] &= v \chi_\varphi \sin \varphi - v \bar{A} \cos \varphi \\ \frac{d}{d\varphi} \left[(1 + \lambda \sin \varphi) \frac{d\chi_\varphi}{d\varphi} \right] &= -v \sin \varphi v \end{aligned} \quad (38)$$

a spojeny v jednu rovnici pro novou proměnnou η

$$\frac{d}{d\varphi} \left[(1 + \lambda \sin \varphi) \frac{d\eta}{d\varphi} \right] + i v \eta \sin \varphi = -i v \bar{A} \cos \varphi \quad (39)$$

Homogenní a partikulární řešení rovnice (39) má tvar

$$\eta_1 = \eta_{1R} + i \eta_{1i}, \quad \eta_2 = \eta_{2R} + i \eta_{2i}, \quad \frac{\eta_\varphi}{\bar{A}} = \eta_{\varphi R} + i \eta_{\varphi i} \quad (40)$$

kde η_φ je partikulární řešení.

Základní proměnné v, χ_φ anuloidové skořepiny jsou pak dány funkcemi

$$\begin{aligned} v &= c_1 \eta_{1R} + c_2 \eta_{1I} + c_3 \eta_{2R} + c_4 \eta_{2I} + \bar{A} \eta_{\varphi I} \\ \chi_\varphi &= c_1 \eta_{1I} - c_2 \eta_{1R} + c_3 \eta_{2I} - c_4 \eta_{2R} - \bar{A} \eta_{\varphi R} \end{aligned} \quad (41)$$

c_1 až c_4 jsou integrační konstanty určené v okrajových podmínkách.

Rovnice (20), (22) a (5) vedou ke vztahům, které vyjadřují složky vnitřních sil a momentů v závislosti na v, χ_φ

$$\begin{aligned} Q_1 &= \frac{Eh^2}{ma} \left[\frac{-\chi_\varphi \sin\varphi + \bar{A} \cos\varphi}{1 + \lambda \sin\varphi} \right] \\ N_1 &= \frac{Eh^2}{ma} \left[\frac{\chi_\varphi \cos\varphi + \bar{A} \sin\varphi + \bar{P}(2 + \lambda \sin\varphi)}{1 + \lambda \sin\varphi} \right] \\ N_2 &= \frac{Eh^2}{mr_1} \left(\frac{d\chi_\varphi}{d\varphi} + \lambda \bar{P} \right) \\ M_1 &= -\frac{D}{r_1} \left(\frac{dv}{d\varphi} + \mu \frac{\lambda \cos\varphi}{1 + \lambda \sin\varphi} v \right) \\ M_2 &= -\frac{D}{r_1} \left(\mu \frac{dv}{d\varphi} + \frac{\lambda \cos\varphi}{1 + \lambda \sin\varphi} v \right) \end{aligned} \quad (42)$$

Radiální složka posuvu ξ je určena ze vzorce (24)

$$\begin{aligned} \xi &= \frac{h}{m} \left[\left(\frac{1}{\lambda} + \sin\varphi \right) \frac{d\chi_\varphi}{d\varphi} - \mu \chi_\varphi \cos\varphi - \mu \bar{A} \sin\varphi + \bar{P}(1 - 2\mu + \right. \\ &\quad \left. + \lambda \sin\varphi - \mu \lambda \sin\varphi) \right] \end{aligned} \quad (43)$$

Axiální složka posuvu ξ je určena ze vzorce (27)

$$\frac{d\xi}{d\varphi} = v r_1 \cos\varphi \quad (44)$$

Řešení (40) mají tvar

$$\eta_{sR} = \sum_{l=0}^3 \sum_{m=0}^6 \lambda^m v^{2l} F^{sR}(2l, m)$$

$$\eta_{si} = \sum_{l=0}^3 \sum_{m=0}^6 \lambda^m v^{2l+1} F^{si}(2l+1, m)$$

$$\frac{d\eta_{sR}}{d\psi} = \sum_{l=0}^3 \sum_{m=0}^6 \lambda^m v^{2l} \frac{dF^{sR}(2l, m)}{d\psi}$$

$$\frac{d\eta_{si}}{d\psi} = \sum_{l=0}^3 \sum_{m=0}^6 \lambda^m v^{2l+1} \frac{dF^{si}(2l+1, m)}{d\psi}$$

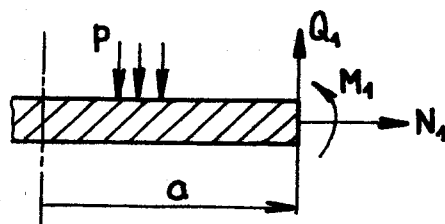
(45)

$$s = 1, 2, \psi$$

Hodnoty F-funkcí a jejich derivace jsou sestaveny do tabulek v [1].

2.4 Deska

K řešení byla použita Kirchhoffova teorie tenkých desek

Obr.7

Základní diferenciální rovnice má tvar

$$\frac{d}{dr} \left[\frac{1}{r} \frac{d}{dr} (r w) \right] = -\frac{r}{2D_2} p \quad (46)$$

Odtud plyne

$$w = -\frac{r^3}{16D_2} p + \frac{c_7}{2} r + \frac{c_8}{r} \quad (47)$$

Protože ve středu desky není otvor

$$c_8 = 0$$

Pak pro vnitřní jednotkové síly a momenty platí

$$M_1 = -D_2 \left[\frac{dw}{dr} + \mu \frac{w}{r} \right] = D_2 \left[(1+\mu) \left(-\frac{c_7}{2} \right) + \frac{pr^2(3+\mu)}{16D_2} \right]$$

$$M_2 = -D_2 \left[\frac{w}{r} + \mu \frac{dw}{dr} \right] = D_2 \left[(1+\mu) \left(-\frac{c_7}{2} \right) + \frac{pr^2(1+3\mu)}{16D_2} \right]$$

$$N_1 = N_2 = C_9 \quad (48)$$

axiální posuv

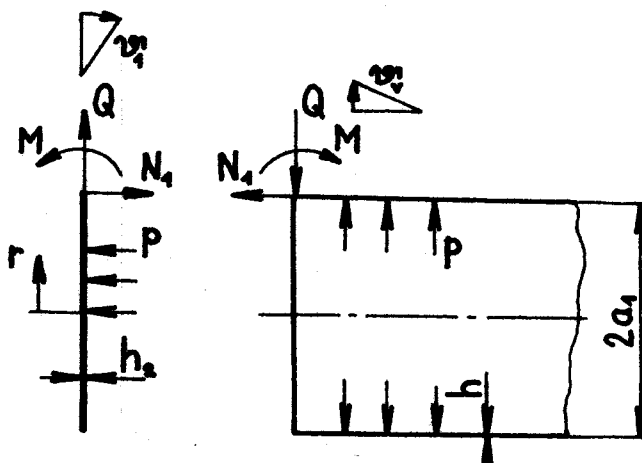
$$u = -\frac{c_7 r^2}{4} + \frac{pr^4}{64D_2} + C_{10} \quad (49)$$

$$w = 0$$

3. VÝPOČET

3.1 Zjednodušený výpočet

Při tomto výpočtu není uvažován analoidový přechod mezi deskou a válcem. Zjednodušené spojení desky s válcem je na obr. 8

Obr. 8

Z rovnice (46) pro $r = a$, plyne

$$D_2 \left[\frac{dw}{dr} + \mu \frac{w}{r} \right] = - \left(M + Q \frac{h_2}{2} \right) \quad (50)$$

odtud
$$C_1 = \frac{2(M + Q \frac{h_2}{2})}{D_2} + \frac{2a_1^2}{16D_2} p \quad (51)$$

Po dosazení do rovnice (47) vyjde

$$w(r) = \frac{r}{16D_2} p \left(\frac{3+\mu}{1+\mu} a_1^2 - r^2 \right) - \frac{r}{(1+\mu)D_2} \left(M + Q \frac{h_2}{2} \right) \quad (52)$$

Pak natočení okraje desky

$$w_1 = \frac{a_1^3}{8(1+\mu)D_2} p - \frac{a_1}{(1+\mu)D_2} \left(M + Q \frac{h_2}{2} \right) \quad (53)$$

$$D_2 = \frac{Eh_2^3}{12(1-\mu^2)}$$

Působení síly Q se zvětší poloměr desky o d_1

$$d_1 = \frac{Qa_{11}}{M} (1-\mu) \quad (54)$$

Deformační podmínky pro společný úhel otočení a pro společný radiální posuv jsou

$$Ev_1 = Ma_{11} - Qa_{12}$$

$$E\left(d_1 - \frac{h_1}{2}v_1\right) = p \frac{a_1^2}{h} \left(1 - \frac{\mu}{2}\right) + Ma_{21} - Qa_{22} \quad (55)$$

$$\begin{aligned} a_{11} &= \frac{4a_1^2\beta^3}{h} & a_{12} &= a_{21} = \frac{2a_1^2\beta^2}{h} \\ a_{22} &= \frac{2a_1^2\beta}{h} \end{aligned} \quad (56)$$

Dosazením do rovnice (55) se vztahů (53), (54) a (56) a vyčíslením vyjde staticky neurčitá posouvající síla Q a staticky neurčitý ohybový moment M .

3.1.1 Výpočet napětí skořepiny

$$M_1 = e^{-\beta x} \left[MV\sqrt{2} \sin\left(\beta x + \frac{\pi}{4}\right) - \frac{Q}{\beta} \sin(\beta x) \right]$$

$$M_2 = \mu M_1 \quad (57)$$

$$N_2 = 2a_1\beta^2 e^{-\beta x} \left[MV\sqrt{2} \cos\left(\beta x + \frac{\pi}{4}\right) - \frac{Q}{\beta} \cos(\beta x) \right] \quad (58)$$

Ve skořepině vzniká osové ohybové napětí

$$\sigma_{ao} = \frac{6M_1}{h^2} \quad (59)$$

$$\text{obvodové} \quad \sigma_{to} = \mu \sigma_{ao} \quad (60)$$

Membránová napětí ve skořepině pak jsou

$$\begin{aligned}\sigma_{am} &= \frac{p a_1}{2h} \\ \sigma_{tm} &= \frac{p a_1}{h} + \frac{N_1}{h}\end{aligned}\quad (61)$$

Výsledná napětí na vnějším vlákne

$$\begin{aligned}\sigma_a^I &= \sigma_{am} - \sigma_{ao} \\ \sigma_t^I &= \sigma_{tm} - \sigma_{to}\end{aligned}\quad (62)$$

Výsledná napětí na vnitřním vlákne

$$\begin{aligned}\sigma_a^I &= \sigma_{am} + \sigma_{ao} \\ \sigma_t^I &= \sigma_{tm} + \sigma_{to}\end{aligned}\quad (63)$$

3.1.2. Výpočet napětí desky

$$\begin{aligned}M_1 &= \frac{p}{16} (3 + \mu)(a_1^2 - r^2) - \left(N + Q \frac{h_1}{2} \right) \\ M_2 &= \frac{p}{16} \left[(3 + \mu) a_1^2 - (1 + 3\mu) r^2 \right] - \left(N + Q \frac{h_1}{2} \right)\end{aligned}\quad (64)$$

Na vnějším povrchu vzniká radiální a obvodové napětí

$$\begin{aligned}\sigma_r^I &= \frac{6M_1}{h_1^2} + \frac{Q}{h_1} \\ \sigma_t^I &= \frac{6M_2}{h_1^2} + \frac{Q}{h_1}\end{aligned}\quad (65)$$

Na vnitřním povrchu vzniká radiální a obvodové napětí

$$\begin{aligned}\sigma_r^I &= \frac{Q}{h_2} - \frac{6M_1}{h_2^2} \\ \sigma_t^I &= \frac{Q}{h_2} - \frac{6M_2}{h_2^2}\end{aligned}\quad (66)$$

Zjednodušený výpočet byl proveden na počítači Hewlett

Packart Model 9830A. Výsledky jsou uvedeny v tab. 1, 2, 3, 4.

Tab. 1 pro válec $p=1,5$ $h=h_2=2,25$ [mm]

$$M=1,7748 \cdot 10^{-4}$$

$$Q=3,1498 \cdot 10^{-2} \quad \sigma_{am}=11,6666$$

x [mm]	M_1	σ_{a0}	σ_{tm}	σ_{to}
0	$1,7748 \cdot 10^{-4}$	210,3447	284,8860	48,3793
2	$2,1138 \cdot 10^{-4}$	250,5216	184,7947	57,6200
4	$2,0325 \cdot 10^{-4}$	240,8830	108,4104	55,4031
6	$1,7274 \cdot 10^{-4}$	204,7297	54,9926	47,0878
8	$1,3367 \cdot 10^{-4}$	158,4284	21,1935	36,4885
10	$9,4831 \cdot 10^{-5}$	112,3921	2,6413	25,8502
12	$6,1076 \cdot 10^{-5}$	72,3868	-5,0476	16,6490
14	$3,4470 \cdot 10^{-5}$	40,8534	-5,7032	9,3963
16	$1,5245 \cdot 10^{-5}$	18,0686	-2,3574	4,1558
18	$2,5891 \cdot 10^{-6}$	3,0686	2,7893	0,7058
20	$-4,7911 \cdot 10^{-6}$	-5,6784	8,2816	-1,3060
22	$-8,2895 \cdot 10^{-6}$	-9,8246	13,2643	-2,2597
24	$-9,1787 \cdot 10^{-6}$	-10,8784	17,3234	-2,5020
26	$-8,5009 \cdot 10^{-6}$	-10,0751	20,3566	-2,3173
28	$-7,0370 \cdot 10^{-6}$	-8,3401	22,4248	-1,9182
30	$-5,3223 \cdot 10^{-6}$	-6,3079	23,6929	-1,4508
x [mm]	σ_a^I	σ_a^I	σ_t^I	σ_t^I
0	222,0114	-198,6780	333,2653	236,5067
2	262,1882	-238,8549	242,4147	127,1747
4	252,5497	-229,2163	163,8135	53,0074
6	216,3964	-193,0630	102,0804	7,9047
8	170,0951	-146,7617	57,6320	-15,2451
10	124,0588	-100,7254	28,4914	-23,2089
12	84,0535	-60,7201	11,6013	-21,6967
14	52,5200	-29,1867	3,6931	-15,0994
16	29,7353	-6,4019	1,7983	-6,5132
18	14,7353	8,5981	3,4951	2,0836
20	5,9883	17,3450	6,9755	9,5876
22	1,8421	21,4913	11,0046	15,5239
24	0,7882	22,5451	14,8243	19,8284
26	1,5915	21,7418	18,0393	22,6739
28	3,3265	20,0068	20,5066	24,3431
30	5,3588	17,9745	22,2421	25,1437

Tab. 2 pro desku $p=1,5$ $h_1=2,25[\text{mm}]$
 $M=1,7748 \cdot 10^{-4}$ $Q=3,1498 \cdot 10^{-2}$

$r[\text{mm}]$	G_r^I	G_t^I	G_r^I	G_t^I
0	201,2964	201,2964	-173,2986	-173,2986
2,5	199,0533	200,1228	-171,0556	-172,1250
5	192,3242	196,6020	-164,3264	-168,6042
7,5	181,1089	190,7339	-153,1111	-162,7361
10	165,4075	182,5186	-137,4097	-154,5208
12,5	145,2200	171,9561	-117,2222	-143,9583
15	120,5464	159,0464	-92,5486	-131,0486
17,5	91,3867	143,7895	-63,3889	-115,7917
20	57,7408	126,1853	-29,7431	-98,1875
22,5	19,6089	106,2339	8,3889	-78,2361
25	-23,0091	83,9353	51,0069	-55,9375
27,5	-70,1133	59,2895	98,1111	-31,2917
30	-121,7036	32,2964	149,7014	-4,2986
32,5	-177,7800	2,9561	205,7778	25,0417
35	-238,8425	-28,7314	266,3403	56,7292

Tab. 3 pro válec $p=2,0$

$h=h_2=2,25$ [mm]

$M_z = 2,3664 \cdot 10^{-4}$

$Q_z = 4,1997 \cdot 10^{-2}$

$G_{am} = 15,5555$

x [mm]	M_z	G_{ao}	G_{tm}	G_{to}
0	$2,3664 \cdot 10^{-4}$	280,4596	379,8480	64,5057
2	$2,8184 \cdot 10^{-4}$	334,0287	246,3929	76,8266
4	$2,7099 \cdot 10^{-4}$	321,1773	144,5473	73,8708
6	$2,3032 \cdot 10^{-4}$	272,9729	73,3234	62,7838
8	$1,7823 \cdot 10^{-4}$	211,2379	28,2579	48,5847
10	$1,2644 \cdot 10^{-4}$	149,8561	3,5217	34,4669
12	$8,1435 \cdot 10^{-5}$	96,5157	-6,7302	22,1986
14	$4,5960 \cdot 10^{-5}$	54,4711	-7,6042	12,5284
16	$2,0327 \cdot 10^{-5}$	24,0915	-3,1433	5,5410
18	$3,4522 \cdot 10^{-6}$	4,0915	3,7191	0,9410
20	$-6,3882 \cdot 10^{-6}$	-7,5711	11,0421	-1,7414
22	$-1,1053 \cdot 10^{-5}$	-13,0995	17,6857	-3,0129
24	$-1,2238 \cdot 10^{-5}$	-14,5046	23,1018	-3,3361
26	$-1,1335 \cdot 10^{-5}$	-13,4335	27,1422	-3,0897
28	$-9,3826 \cdot 10^{-6}$	-11,1202	29,8998	-2,5576
30	$-7,0964 \cdot 10^{-6}$	-8,4105	31,5906	-1,9344
x [mm]	G_a^I	G_o^I	G_t^I	G_c^I
0	296,0152	-264,9041	444,3537	315,3423
2	349,5843	-318,4732	323,2195	169,5663
4	336,7329	-305,6218	218,4180	70,6765
6	288,5285	-257,4174	136,1072	10,5397
8	226,7934	-195,6823	76,8427	-20,3268
10	165,4117	-134,3006	37,9886	-30,9452
12	112,0713	-80,9602	15,4684	-28,9288
14	70,0267	-38,9156	4,9241	-20,1326
16	39,6470	-8,5359	2,3978	-8,6843
18	19,6470	11,4641	4,6602	2,7781
20	7,9844	23,1267	9,3007	12,7834
22	2,4561	28,6550	14,6728	20,6986
24	1,0510	30,0601	19,7658	26,4379
26	2,1220	28,9891	24,0525	30,2319
28	4,4354	26,6757	27,3422	32,4574
30	7,1451	23,9661	29,6562	33,5250

Tab. 4 pro desku $p=2,0$ $h_2=2,25$ [mm]

$$M=2,3664 \cdot 10^4$$

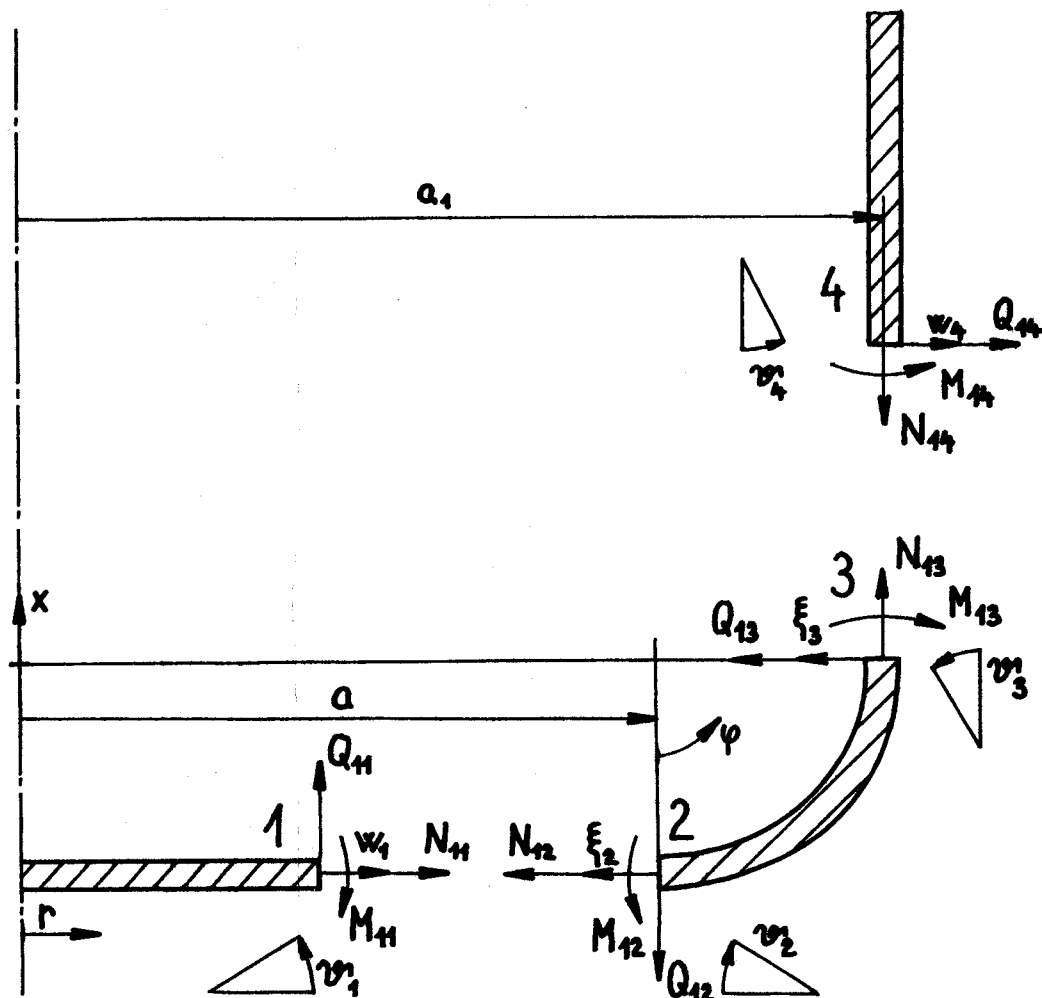
$$Q=4,1997 \cdot 10^2$$

r [mm]	σ_r^I	σ_t^I	σ_r^{II}	σ_t^{II}
0	268,3952	268,3952	-231,0648	-231,0648
2,5	265,4045	266,8304	-228,0741	-229,5000
5	256,4322	262,1359	-219,1018	-224,8055
7,5	241,4785	254,3119	-204,1481	-216,9815
10	220,5433	243,3582	-183,2130	-206,0278
12,5	193,6267	229,2748	-156,2963	-191,9444
15	160,7285	212,0619	-123,3981	-174,7315
17,5	121,8489	191,7193	-84,5185	-156,3889
20	76,9878	168,2470	-39,6574	-130,9167
22,5	26,1452	141,6452	11,1852	-104,3148
25	-30,6789	111,9137	68,0093	-74,5833
27,5	-93,4844	79,0526	130,8148	-41,7222
30	-162,2715	43,0619	199,6019	-5,7315
32,5	-237,0400	3,9415	274,3704	33,3889
35	-317,7900	-38,3085	355,1204	75,6389

3.2 Výpočet s anuloidovým přechodem

3.2.1. Okrajové podmínky

Z okrajových podmínek jsou vypočteny integrační konstanty c_1 až c_7 a c_9 . Jednotkové síly a momenty v anuloidovém přechodu mezi válcovou skořepinou a deskou jsou na obr.9.

Obr.9

Spoj 4 - 3 ($z=0, \varphi=90^\circ$)

$$M_{44} = M_{13}$$

$$Q_{44} = Q_{13}$$

$$w_4 = -\xi_3$$

$$v_4 = v_3$$

(67)

Spoj 2 - 1 ($r=a, \varphi=0^\circ$)

$$M_{12} = M_{11}$$

$$N_{12} = N_{11}$$

$$\xi_2 = 0$$

$$v_2 = -v_1$$

(68)

Z podmínky $v_4 = v_3$ plyne $c_5 = c_1$

$$Q_{44} = Q_{13} \text{ plyne } c_6 = c_2$$

Z podmierek (67) plyne

$$\frac{\beta r_1 c_1}{\left(\frac{d\eta_{2R}}{d\varphi}\right)_{\varphi=90^\circ}} - \frac{\beta r_1 c_2}{\left(\frac{d\eta_{2R}}{d\varphi}\right)_{\varphi=90^\circ}} + c_3 = 0$$

$$\frac{m}{2h\beta} c_1 + \frac{m}{2h\beta} c_2 - c_4 \left(\frac{d\eta_{2R}}{d\varphi}\right)_{\varphi=90^\circ} \left(\frac{1}{\lambda} + 1\right) = \mu \bar{A} -$$

$$-P \left[1 - 2\mu + (1-\mu)\lambda\right] - \frac{a^2 m}{Eh^2} p \left(1 - \frac{\mu}{2}\right)$$

Z podmierek (68) plyne

$$c_1 \left[\left(\frac{d\eta_{1R}}{d\varphi}\right)_{\varphi=0^\circ} + (\eta_{1R})_{\varphi=0^\circ} \mu \lambda \right] + c_2 \left[\left(\frac{d\eta_{1i}}{d\varphi}\right)_{\varphi=0^\circ} + (\eta_{1i})_{\varphi=0^\circ} \mu \lambda \right] +$$

$$+ c_3 \left[\left(\frac{d\eta_{2R}}{d\varphi}\right)_{\varphi=0^\circ} + (\eta_{2R})_{\varphi=0^\circ} \mu \lambda \right] + c_4 \left[\left(\frac{d\eta_{2i}}{d\varphi}\right)_{\varphi=0^\circ} + (\eta_{2i})_{\varphi=0^\circ} \mu \lambda \right] - 4c_7(1+\mu)r_1 =$$

$$= -\bar{A} \left[\left(\frac{d\eta_{\varphi i}}{d\varphi}\right)_{\varphi=0^\circ} + (\eta_{\varphi i})_{\varphi=0^\circ} \mu \lambda \right] - p \frac{r_1 a^2 (3+\mu)}{2D_2}$$

$$c_1 (\eta_{1R})_{\varphi=0^\circ} + c_2 (\eta_{1i})_{\varphi=0^\circ} + c_3 (\eta_{2R})_{\varphi=0^\circ} + c_4 (\eta_{2i})_{\varphi=0^\circ} + c_7 \frac{a}{2} =$$

$$= p \frac{a^3}{16D_2} - \bar{A} (\eta_{\varphi i})_{\varphi=0^\circ}$$

$$c_1 \left[\left(\frac{d\eta_{1i}}{d\varphi}\right)_{\varphi=0^\circ} - (\eta_{1i})_{\varphi=0^\circ} \mu \lambda \right] - c_2 \left[\left(\frac{d\eta_{1R}}{d\varphi}\right)_{\varphi=0^\circ} - (\eta_{1R})_{\varphi=0^\circ} \mu \lambda \right] + c_3 \left[\left(\frac{d\eta_{2i}}{d\varphi}\right)_{\varphi=0^\circ} -$$

$$- (\eta_{2i})_{\varphi=0^\circ} \mu \lambda \right] - c_4 \left[\left(\frac{d\eta_{2R}}{d\varphi}\right)_{\varphi=0^\circ} - (\eta_{2R})_{\varphi=0^\circ} \mu \lambda \right] = \bar{A} \left[\left(\frac{d\eta_{\varphi R}}{d\varphi}\right)_{\varphi=0^\circ} - (\eta_{\varphi R})_{\varphi=0^\circ} \mu \lambda \right] -$$

$$-\bar{P}(1-2\mu)\lambda$$

$$\begin{aligned} & c_1(\eta_{1i})_{\varphi=0^\circ} - c_2(\eta_{1R})_{\varphi=0^\circ} + c_3(\eta_{2i})_{\varphi=0^\circ} - c_4(\eta_{2R})_{\varphi=0^\circ} - c_9 \frac{ma}{Eh^2} = \\ & = \bar{A}(\eta_{\varphi R})_{\varphi=0^\circ} - 2\bar{P} \end{aligned} \quad (69)$$

3.2.2. Průběhy napětí, jednotkových sil a momentů

Výpočet byl proveden na počítači Hewlett Packard Model 9830A. Výsledky jsou uvedeny v tab. 5 a 6.

Tab. 5 pro vales $p=1,5$ $h=h_0=2,25$ [mm]

$$M_{A_0} = 1,8202 \cdot 10^{-4}$$

$$Q_{A_0} = -4,6528 \cdot 10^{-2}$$

x [mm]	M_1	G_{a0}	G_{tm}	G_{to}
0	$1,8202 \cdot 10^{-4}$	174,7431	-61,6378	40,1909
2	$1,0081 \cdot 10^{-4}$	96,7835	-59,5945	22,2602
4	$4,2434 \cdot 10^{-5}$	40,7369	-49,0116	9,3695
6	$3,9703 \cdot 10^{-6}$	3,8115	-34,7628	0,8766
8	$-1,8570 \cdot 10^{-5}$	-17,8276	-20,0736	-4,1003
10	$-2,9340 \cdot 10^{-5}$	-28,1661	-6,8468	-6,4782
12	$-3,2095 \cdot 10^{-5}$	-30,8115	3,9964	-7,0866
14	$-2,9930 \cdot 10^{-5}$	-28,7323	12,2053	-6,6084
16	$-2,5192 \cdot 10^{-5}$	-24,1841	17,9439	-5,5624
18	$-1,9531 \cdot 10^{-5}$	-18,7499	21,5944	-4,3125
20	$-1,4002 \cdot 10^{-5}$	-13,4416	23,6203	-3,0916
22	$-9,1931 \cdot 10^{-6}$	-8,8254	24,4772	-2,0298
24	$-5,3598 \cdot 10^{-6}$	-5,1454	24,5630	-1,1834
26	$-2,5338 \cdot 10^{-6}$	-2,4324	24,1962	-0,5595
28	$-6,1588 \cdot 10^{-7}$	-0,5912	23,6125	-0,1360
30	$5,5684 \cdot 10^{-7}$	0,5346	22,9725	0,1229
x [mm]	G_a^I	G_a^I	G_t^I	G_t^I
0	185,2431	-164,2431	-21,4469	-101,8287
2	107,2835	-86,2835	-37,3343	-81,8547
4	51,2369	-30,2369	-39,6421	-58,3810
6	14,3115	6,6885	-33,8861	-35,6394
8	-7,3276	28,3276	-24,1740	-15,9733
10	-17,6661	38,6661	-13,3250	-0,3686
12	-20,3115	41,3115	-3,0903	11,0830
14	-18,2323	39,2323	5,5969	18,8137
16	-13,6841	34,6841	12,3815	23,5062
18	-8,2499	29,2499	17,2819	25,9069
20	-2,9416	23,9416	20,5287	26,7119
22	1,6746	19,3254	22,4473	26,5070
24	5,3546	15,6454	23,3796	25,7464
26	8,0676	12,9324	23,6368	24,7557
28	9,9088	11,0912	23,4766	23,7485
30	11,0346	9,9654	23,0954	22,8495

Tab. 6 pro desku $p=1,5$ $h=2,25[\text{mm}]$

$$M_{q1} = 2,1672 \cdot 10^{-4}$$

$$Q_{q1} = 5,9838 \cdot 10^{-2}$$

$r[\text{mm}]$	σ_r^I	σ_t^I	σ_r^{II}	σ_t^{II}
0	23,4423	23,4423	24,4281	24,4281
2,5	21,6255	22,4917	26,2449	25,3787
5	16,1748	19,6398	31,6956	28,2306
7,5	7,0905	14,8867	40,7799	32,9837
10	-5,6277	8,2323	53,4981	39,6381
12,5	-21,9795	-0,3233	69,8499	48,1937
15	-41,9652	-10,7802	89,8356	58,6506
17,5	-65,5845	-23,1383	113,4549	71,0087
20	-92,8377	-37,3977	140,7081	85,2681
22,5	-123,7245	-53,5583	171,5949	101,4287
25	-158,2452	-71,6202	206,1156	119,4906
27,5	-196,3995	-91,5833	244,2699	139,4537
30	-238,1877	-113,4477	286,0581	161,3181

4. Technické a ekonomické zhodnocení

Výsledky výpočtu ukazují, že ve spodní části láhve EVRO vznikají špičky napětí, které nedovolují ztenčení tloušťky stěny láhve. Tím ale není vyloučena možnost výroby a použití ultralehké láhve. Nové tvarovací stroje pracující lisofoukací metodou dosahují stejnoměrného rozdělení skloviny a umožňují vyrábět láhve o minimální tloušťce stěny 0,5 mm.

Pro tyto tenkostěnné výrobky jsou však nutné technologie pro jejich spevňování. Konečná technologie zatím k dispozici není.

První metodou je spevňování výměnou iontů, při níž jsou sodné ionty skloviny láhve vyměňovány za ionty draselné. Toto chemické temperování zajišťuje zvýšení odolnosti lahví proti trhlinám řádově o 75% a pevnost proti nárazu řádově o 100%. Zavedení této metody do průmyslové výroby brání pomalá rychlost chemického temperování.

Drahou metodou je povlečení láhve nebo její přepláštěvání vnějšího povrchu plastickou hmotou. Náklady na povlečení láhve jsou však poměrně vysoké, a proto se tato metoda příliš neuplatnila.

Výroba ultralehkých lahví je nutná z hlediska ekonomického, ale váhová úspora je podmíněna konečnou pevností láhve.

5. Závěr

Diplomová práce řeší napjatost ve spodní části láhve EVRO, v přechodu válcové části láhve do dna láhve. Přechod je proveden dvěma anuloidy, prvním o poloměru $R=120$ mm, který není ve výpočtu uvažován, protože použitá výpočtová metoda pro tento není vhodná a druhým anuloidem o poloměru $r=4$ mm. U této anuloidové skořepiny není úplně splněna podmínka tenkostěnnosti. Dno láhve, které je ve skutečnosti tvořeno kulovou plochou je počítáno jako tenká deska. Z těchto důvodů se budou vypočtená napětí poněkud lišit od skutečných.

V první části je vyřešena zjednodušená úloha, kdy válcová část je přímo spojena s deskou. Špičky napětí v tomto případě několikrát převyšují mez pevnosti v tahu skla.

Dále byl proveden výpočet pro anuloidový přechod mezi deskou a válcem. Špičky napětí jsou nižší než ve zjednodušeném výpočtu, ale stále převyšují mechanické vlastnosti obalového skla. Maximální špička napětí vzniká v anuloidové skořepině a převyšuje asi o 15% maximální špičku napětí ve válcové skořepině.

Odstranění tak vysokých hodnot napětí je možné zvětšením poloměru anuloidové skořepiny a zvětšením tloušťky stěny spodní části láhve.

Závěrem děkuji Ing. Jitce Kvapilové za pomoc při řešení na počítači Hewlett Packard Model 9830A, kterým je KMP VŠST Liberec vybavena.

6. Seznam příloh

Příloha 1: Program na výpočet napětí, jednotkových sil
a momentů pro zjednodušený výpočet

Příloha 2: Program pro výpočet koeficientů soustavy rovnic
pro okrajové podmínky

Příloha 3: Program na výpočet integračních konstant

Příloha 4: Program na výpočet napětí, jednotkových sil
a momentů pro anuloidový přechod

7. Seznam použité literatury

- [1] Gorbатов N. - Valenta J.: Statika skořepin a skořepinových konstrukcí. SNTL, Praha 1972
- [2] Placák V. - Kunz J.: Výpočet napjatosti skořepin. SNTL, Praha 1966
- [3] Höschi C.: Pružnost a pevnost ve strojnictví. SNTL, Praha 1971
- [4] Prošek A.: Výpočet dimenzí lahví z plastů. Diplomová práce 1328/77
- [5] Hlaváček J.: Sklářské stroje. SNTL, Praha 1970
- [6] Přehled přednášek XI. mezinárodního sklářského kongresu. Praha 1977

